

Hård konkurrens om skogens "gröna atomer"

Energiforsk presenterade i december en syntesrapport om konkurrensen om den svenska skogsråvaran. En slutsats är att råvaror från skogen kommer att ha en nyckelroll i omställningen av Sverige till ett koldioxidneutralt samhälle.

Bakgrunden är att Energiforsk har i en stor forskningsatsning samlat ledande experter för att genomföra en sektorsövergripande analys av hur efterfrågan på den svenska skogsråvaran för olika ändamål kan komma att utvecklas i framtiden och vilka förutsättningar det finns för att möta den ökade efterfrågan när olika intressen ställs mot varandra. Resultaten redovisas i fem delrapporter och en sammanfattande syntesrapport. För mer information och nedladdning av rapporten hänvisas till Energiforsks hemsida.

Framtidsbilder

Projektets övergripande syfte var att ge framtidsbilder av hur skogsbruket och efterfrågan på den svenska skogsråvaran kan komma att se ut 2030 och 2045 beroende på politiska mål, styrmedel och utvecklingen i näringsliv och samhälle.

Man redovisar kortfattat slutsatserna från projektet i följande 15 punkter:

- Sverige är en alltför snäv systemgräns. Export bidrar till efterfrågan på svensk skogsråvara för tillverkning av biodrivmedel och produkter, och import bidrar till utbudet av biodrivmedel och biprodukter.
- Export av svenska skogsråvaror kommer främst att ske i form av förädlade produkter i stället för som råvaror.
- Viss import av skogsråvara kan komma att fortsätta. Import av råvara till skogsindustrin ger indirekt utbud av biprodukter.
- Minskad användning av skogsbränslen för el- och fjärrvärmeproduktion.
- Ökad användning av biodrivmedel från skogsråvara, men el och vätgas tar stora marknadsandelar.
- Effektivisering inom skogsindustrin frigör biprodukter för annan användning.
- Utfasning av fossilt för tillverkning av järn och stål samt cement baseras framför allt på annat än skogsråvara.

- Raffinaderier och kemiindustrin behöver "gröna kolatomer", bland annat från skog.
- Stor spridning i bedömningarna av framtida utbud av skogsråvara.
- Det är möjligt att öka utbudet av skogsråvara på ett hålligt sätt.
- Högre priser på avverkningsrester (grot med mera) behövs för att utbudet av skogsråvara ska öka.
- Skogsråvarubalansen kan "gå ihop", men osäkerheter finns.
- Skogsråvara är inte det enda tillgängliga förnybara alternativet för produktion av biodrivmedel och "gröna produkter".
- Intensivt skogsbruk är sannolikt bäst ur klimatsynpunkt, men hänsyn måste tas även till andra mål.
- Alternativa former för skogsbruk skulle sannolikt ge mindre produktion än dagens, men osäkerheten är stor.

Skärpta lagar och regelverk

Under projektets gång blev det allt tydligare att kraven på skogsbruket och på skogens olika råvaror successivt håller på att skärpas, inte minst genom nya lagar och regelverk från EU. Förändrade villkor för skogsbruket kan därför komma att

Finns det en bästa strategi ur klimatperspektiv för hur "gröna atomer från skogen" ska användas? Alternativen är många: energi, material eller bara låta den växa. Forskarvärlden är inte eniga
Bild: Södra, Anders Andersson.

minska uttaget av olika sortiment från skogen och en förändrad bedömning av skogens kolbalans påverkar förutsättningarna för användningen av olika råvaror från skogen. Detta kommer att direkt påverka svensk skogsindustri och dessutom användningen av biprodukter från skogsindustrin och avverkningsrester från skogsbruket som råvara för el- och fjärrvärmeproduktion, produktion av biodrivmedel för transportsektorn samt för tillverkning av "gröna produkter" inom exempelvis kemiindustrin. Ytterst handlar det om hur klimatomställningen ska kunna genomföras och framtiden för en av Sveriges viktigaste exportindustrier.

Det är ytterst en fråga för politiska beslut, både nationellt och på EU-nivå, att avgöra vilka avvägningar som ska göras mellan nyttor av att bruka skogen eller att låta skogen stå kvar. En del av detta utgörs också av behovet att finna en balans mellan "klimatmål", "biodiversitetsmål", och andra samhällsmål. Det är också frågeställningar som skogsägare, skogsindustrin, energi- och transportsektorn, konsumenter, m.fl. på olika sätt måste förhålla sig till.

Stor oenighet bland forskare

Övertygande vetenskapligt underlag som bas är viktigt för beslut som påverkar skogsbruket och användningen av skogens råvaror. Det är också önskvärt att det finns en någorlunda samstämmighet bland olika forskare om hur forskningsresultaten ska tolkas. Dessvärre råder det för närvarande stor oenighet mellan olika forskare kring just detta.

Det är oroande. Om felaktiga forskningsresultat och tveksamma systemgränser för forskningen får genomslag i lagstiftningen kan konsekvenserna bli allvarliga. Det är därför angeläget att fördjupa kunskapen både om vad den senaste forskningen pekar mot och konsekvenserna av skärpta villkor för skogen.

Analys av konsekvenserna för de svenska energi-, transport- och industri-sektorerna av olika resulterande utbud av skogsråvara givet olika restriktioner för brukandet av skogen är också angelägna. ■

Sven Bernesson

Elåret 2021: Från rekordlågt elpris till rekordhög

Det svänger om elpriset mer än frekvensen 50 Hz på nätet. År 2020 var priset rekordlågt – 11 öre/kWh för att stiga till 63 öre/kWh år 2021. En ökning med 82 procent.

Trots mindre tillgång till vattenkraftproduktion var prisnivån i Norden ändå klart lägre än i Tyskland, där det genomsnittliga priset blev 99 öre/kWh.

Vindkraftsproduktionen minskade något och levererade 27,5 TWh att jämföra med 27,6 TWh år 2020. Detta trots att den installerade effekten ökade med 20 procent. Förklaringen är att år 2021 var vindmässigt ett sämre år 2020.

Siffran för solet är uppskattad till 1,5 TWh, vilket är en ökning med 36 procent. ■

Produktion

(TWh)	2021	2020
Kärnkraft	50,5	47,3
Vindkraft	27,5	27,6
Vattenkraft	71,2	71,2
Värmekraft	14,9	12,7
Solel	1,5	1,1 (uppsk.)
Summa	165,6	158,8
Användning	140,3	133,8
Export	25,3	25,0

50 kr/kWh för balanskraft

Det är inte bara på kontinenten som elpriserna kan bli mycket höga. Det kan ske även i det nordiska systemet.

Den 26:e november på eftermiddagen noterades priset 50 kr/kWh på den nordisk reglerkraftmarknaden.

Det är den marknad som balansansvariga företag handlar på och som ska se till att utbud och efterfrågan balanseras varje sekund och frekvensen kan hållas på 50 Hz.

Orsaken var att det fanns få bud på marknaden då isläggning pågick samtidigt i tre stora älvar i Sverige. Situationen klarade sig utan att effektreserven i form av Karlshamnsverket behövde aktiveras.

I ett pressmeddelande efterlyser Svenska Kraftnät fler aktörer som kan vara aktiva på reglerkraftmarknaden, både producenter och användare. ■

Klimatklivs-pengar till biogas

Regeringen har beslutat att biogasanläggningar för elproduktion ska kunna få investeringsstöd från Klimatklivet. Målet är att minska utsläppen av växthusgasen metan från gödselhantering och att öka produktionen av förnybar el.

Klimatklivet är ett stöd till investeringar som minskar utsläppen av koldioxid och andra växthusgaser. De investeringar som får stöd från Klimatklivet är de som ger största möjliga utsläppsminskning per investerad krona. Regeringen har nu beslutat att biogasanläggningar för elproduktion ska kunna få stöd från Klimatklivet. Förändringarna kommer att bidra till att minska livsmedelsproduktionens klimatpåverkan och öka möjligheterna att nå det svenska målet om 100 procent förnybar elproduktion.

Investeringar i anläggningar för gödselbaserad biogas kan redan idag få stöd från Klimatklivet om biogasen uppgraderas till fordonsgas. Beslutet regeringen nu fattat innebär att även anläggningar där

biogasen används för att generera el kan få stöd.

I förra numret beskrev Förnybar Energi den anläggningen i som Lars Paulsons gård och Vessige Biogas tagit i drift i Halland.

På gång är också en större anläggning på Gladö

Kvarn på Södertörn för flytande biogas. Det är Scandinavian Biogas som investerar 300 miljoner kronor i en anläggning som ska ge motsvarande 220 GWh biogas per år. Andra halvåret 2023 beräknas anläggningen vara färdig. ■

Nr 4/2021 handlade om biogas.